

ORDE DER VERDRAAGZAMEN

Gevestigd te 's Gravenhage

Kon. goedgekeurd 2. 2. 1958

ODV-GROEP HILVERSUM

Secretariaat: Heuvellaan 11, Hilversum. Telefoon 02150-10481.

Een x in de kantlijn betekent de vraag
Een - " " " " het antwoord.

Hilversum, 5 november 1973.

Goeden avond, vrienden,

Aan het begin van de bijeenkomst moet ik U vertellen, dat we niet alwetend of onfeilbaar zijn, maar dat weet U dan alvast. Denkt U alstublieft zélf na. Het onderwerp is aan het begin van de avond - pardon, aan het begin van het verenigingsjaar, moet ik zeggen, door Uzelf besteld en handelt over

REVOLUTIE IN VREDE'S NAAM

Nu kan ik mij voorstellen, dat iemand zegt: och, in vredesnaam revolutie! Maar een revolutie in vrede's naam? Een wonderlijke zaak. Ik zal proberen, er het een en ander over te zeggen.

Laten we beginnen bij het begin. De moderne maatschappij heeft zich langzaam maar zeker ontwikkeld tot een soort vetmesterij voor de verbruiker. Dat betekent, dat U meer eet, dan goed voor U is, dat U een hele hoop rommel gebruikt, waar U beter zonder zou kunnen doen en dat U over het algemeen heel erg duur betaalt voor de dingen, waar U het minst aan hebt. Er is nu eenmaal het maatschappelijk patroon van een gebruiksmaatschappij.

Vroeger was het zo, dat een rover zei: je geld of je leven! Tegenwoordig maakt hij U wijs, dat U Uw vrouw alsjeblieft niet zonder wasmachine kunt laten zitten, want dat het goede mens eraan onderdoor gaat. En dát kunt U zich niet permitteren. Hij doet het dus veel beleefder, maar U wordt soms bestolen bij het leven af. Maar dat mag je natuurlijk niet zeggen. Winkeliers hier aanwezig: neem me niet kwalijk.

Wanneer ik nu verder ga kijken, dan zie ik dus, dat de zaak móet blijven draaien, hoe dan ook. En als er niet voldoende verbruik is, moeten we verbruik creëren. En wat is nu de beste methode, om verbruik te creëren? Een conflict! Met zo'n conflict namelijk kun je dus enorm veel materiaal in zeer korten tijd vernietigen. Je kunt bovendien aannemelijk maken, dat je een heleboel overbodig materiaal hard nodig hebt. En je kunt voldoende mensen aan het arbeidsproces onttrekken, om daarmee een zekere schaarste te creëren op de arbeidsmarkt, waardoor anderen weer kunnen verdienen en door dit verdienen weer meer kunnen verbruiken.

Ik heb me laten vertellen, dat jullie net een autoloze zondag achter de rug hebben. Als we nu eens nagaan, hoeveel kilometers U rijdt en hoeveel bijna-hartinfarcten U in de file oploopt voor boodschappen, die U eigenlijk beter op de fiets had kunnen doen, dan wordt wel duidelijk, dat er ergens iets niet in orde is. U hebt een uitlaat nodig en die uitlaat zoekt U dan in de auto of in wat anders, voor mijn part in de kleurentelevisie, als de burens er nog geen hebben, of juist omdat ze er een hebben. Maar U zoekt ergens iets om te bewijzen, dat U wat bent. En dat kunt U in die maatschappij eigenlijk alleen nog maar doen door Uw verbruikspatroon.

Conversatie? Wat is tegenwoordig conversatie? Kent U voorbeelden van spitsvondige conversatie in deze tijd? Weinig. Hoog-geestelijke conversatie? Het wil er nog wel eens een keer van komen, maar dat zijn toch wel de excepties. Meestal gaat het niet verder dan Ajax-Feyenoord, de plaatselijke club en de ellende, die we nu weer hebben gehad met de belastingen. Ik hoop, dat mijn schets van de huidige maatschappij voldoende is? Nou, dan gaan we verder.

Wat zouden we moeten hebben. We zouden een maatschappij moeten hebben, waarin de mensen zichzelf kunnen zijn. Een maatschappij dus, waarin een hele hoop van die frustraties en al die andere onaangenaamheden, die Uw huidige maatschappij eigen zijn, wegvallen. Maar hoe kan dat, wanneer je voortdurend op een té hoog niveau wilt verbruiken? Dat gaat niet! Dus, moeten we komen tot een eenvoudiger verbruikspatroon. Maar als we dat doen, dan valt weer een groot gedeelte van het huidige systeem eigenlijk in duigen. Want we kunnen nu wel zeggen: er zijn marxistische systemen, maar die willen óók véél produceren. Dáar gaat het er ook niet om, dat iedereen gelukkig is, het gaat erom, dat er elk jaar méér geproduceerd wordt. We moeten dus gewoon af van dat systeem.

Dan moeten we verder eens van het denkbeeld af, dat je belangrijk bent, wanneer je een ander kunt zeggen, wat hij moet doen. Dat is ook zo iets, dat machts-syndroom, dat ook deze maatschappij verpest.

En dan, last but not least, het denkbeeld, dat een mens, die voor zich een waarheid heeft gevonden, - of die echt is of niet - deze mag, ja zelfs móet opleggen aan alle anderen, al snappen ze er geen pest van en gelover ze er niets van ook.

Op het ogenblik probeert iedereen de ander te domineren. Daar moeten we van af. En hoe kun je daar van af komen? Ja, dat moet een revolutie zijn. Maar het kan geen geweldadige revolutie zijn. Ik weet niet, of U zich geweldadige revoluties te binnen kunt brengen. Maar als U even nadent - en dan moogt U voor mijn part denken aan Rusland, aan China, aan Cuba of aan Chili of aan Griekenland b.v., ik noem er nu maar een paar - dan zult U tot de conclusie komen, dat een revolutie in wezen geen verandering brengt. De verandering, die gebracht wordt, bestaat in de wóórden, waarmee men de dingen aanduidt, maar bestaat niet in de praxis. In de praktijk blijft het nog steeds dezelfde maatschappij, alleen zijn het andere mensen, die het voor het zeggen hebben.

En nu kun je denken aan een man als Allende, die geprobeerd heeft om de zaak een beetje beter te maken, maar dan zie je, dat hij dat niet kan. Zou je beter willen maken volgens zijn zienswijze, dan had hij op moeten treden, zoals de junta dat nú doet. Maar dat kon hij weer niet, want dat was tegen zijn principe. Dáárom kon hij het niet halen. Maar had hij het wél gehaald, dan was er een even gruwelijke dictatuur geweest, als er nu is.

Met revolutie zonder meer komen we dus niet ver. En als we een kreet willen slaken, dan moeten we dus zéker niet denken aan een gewapende revolte, wanneer we zeggen: een revolutie in vrede's naam.

Wat dan? Ja, kijk eens, ze hebben mij dat onderwerp ook zo koud op het lijf geschoven. En ik heb er wel over nagedacht, maar U moet toch nog even méédenken. Dat lijkt me beter.

Ik had zo gedacht: wanneer we nu eens hiermee beginnen: Ik verbruik alléén, wat ik werkelijk nodig heb. Als er voldoende mensen zijn, die dat willen doen, dan zijn we al een eind verder.

Ik zal nooit geweld gebruiken, tenzij men geweld tegen mij gebruikt. Een theorie, die menigeen zal onderschrijven, maar die er in de praktijk niet zo gemakkelijk door komt, dat weet ik. Toch lijkt me dat erg belangrijk, dat de mensen begrijpen, dat geweld alléén in verdediging gebruikt kan worden. Dat nimmer gebruikt kan worden om je recht te bewijzen, of om je gezag te handhaven. Iemand, die alleen met martelkelders zijn gezag kan handhaven, hééft geen gezag. Het enige, wat hij heeft, is terreur. En terreur is iets nadeligs, dat zul je zelf ook toe moeten geven.

En dan verder: Grenzen zijn overbodig. Nu hoor ik natuurlijk alle politici grommen en ook alle mensen, die hun geld verdienen met het in- en uitklaren van allehand goederen. Maar eigenlijk: waarom zouden we grenzen nodig hebben? We hebben geen grenzen nodig, om dat het helemaal niet nodig is, dat het ene land een andere regering heeft dan het andere land. Het is belangrijk, dat iedereen zichzelf kan zijn. En dat betekent, dat we met plaatselijke ordhandhaving - eventueel overkoepelt- ook kunnen volstaan. Ordehandhavers heb je helaas nog nodig, omdat heel veel mensen in de eerste vrijheid wanorde zullen willen creëren, waar anderen onder lijden. Je éigen wanorde, dat mág. Je mag je eigen huis je tuin bepalen, als je maar van de burens afblijft.

Terug naar de Middeleeuwen!

In zekeren zin. Maar niet helemaal. Want in de Middeleeuwen was men sterk plaatsgebonden. En dat juist zouden we moeten vermijden. Laten de mensen trekken, zoals ze willen. Laten ze rustig kijken, wáár ze willen werken en hóe ze willen werken.

Ga uit van het standpunt, dat er altijd voedsel moet zijn voor iedereen, dus: gratis.

Dat er een mate van huisvesting moet zijn voor iedereen, dus: gratis. Dat geven we ze gewoon. Willen ze méér hebben, dan mogen ze zich de piaten werken, om het te krijgen. Er is niemand, die er wat op tegen heeft. En willen ze níét werken, dan hebben ze dat bestaansminimum, maar ook niet meer. Géén gratis amusement, geen brood én spelen.

Op deze manier zouden de mensen vrijelijk van land tot land kunnen gaan, maar willen ze zich ergens vestigen, dan zullen ze ook moeten werken. Dan kom je al een eindje verder

En laten we dan verder stellen, dat er geen kerken voor verschillende geloven gebouwd moeten worden. Er zijn gemeenschappelijke ruimten, waarin elke religieuze gemeenschap, onverschillig dewelke, zijn bijeenkomsten kan houden, in onderling overleg ten aanzien van het tijdstip. (Moet je je eens voorstellen, wat dát een lekkere ruzie zal zijn!) De pastoor, de dominee en de rabbi op de vuist, wie op een bepaalde dag de eerste buurt heeft. Maar dat hindert helemaal niet. Dáár maken we dan eventueel een publieke gemakelijkheid van. (Hilariteit).

x Dus toch brood en spelen.

- Nee, dat is geen "brood en spelen". Ze krijgen het niet gratis, die maken ze zelf.

Maar daarmee heb ik dus al iets meer gezegd. Ik wil dus een maatschappij, waarin de mens een optimale vrijheid vindt, waarbij hij zich aan een minimaal aantal regels zal moeten houden en waarin zijn persoonlijke vrijheid niet beperkt wordt, hetzij door grenzen, regels voor gedrag, voor godsdienst, voor kleding of iets anders.

U kunt zeggen: ja, maar het is onzedelijk, als ze in Nederland naakt willen lopen. Láát ze! Die verkoudheid houdt ze gauw genoeg binnen. Begrijpt U, wat ik bedoel? En als ze er niet verkouden van worden, nou, dan is het kennelijk iets, dat voor hen past. En waarom zou iemand iets, wat voor hem past, niet gunnen? Omdat wij het niet willen zien? Nou, dan kijken we toch de andere kant op!

x Daar zie je er óók een!

- Misschien wel, maar dat moet je zélf weten. En anders ga je maar naar het verre Noorden toe, waar dus het bloot-zijn over het algemeen meer in huiselijke kring gebeurt, omdat het klimaat het niet in meer openbaar opportuun acht. Met andere woorden, ik zou dus zeggen: je kúnt alles, maar dan moet je ook alles vergeven. En je kunt het nooit doen op rekening van een ander. Je kunt het alleen doen voor je eigen rekening. Vindt je het de moeite niet waard, dan doe je het niet. Vindt je het de moeite wél waard, dan doe je het wél. En dan kun je niet zeggen: wat ik doe, is belangrijk, dus moet de ander het betalen. Je kunt alleen zeggen: wat ik doe is belangrijk, dus doe ik het. En anderen, die dat dan ook belangrijk vinden, kunnen je dan helpen, om dat beter mogelijk te maken. Maar er is niemand, die je bindt.

Ik stel me voor, dat de een of andere toneelgroep geen subsidie krijgt, maar dat ze natuurlijk wél beschikken kan over een ruimte, waar ze eventueel, nadat van te voren afgesproken is, wanneer, kan spelen. En dat de mensen, die daar komen, maar dan, laten we zeggen, zoals dat tegenwoordig meestal op godsdienstige vergaderingen gaat, nietwaar, we spelen: Jezus heeft U bevrijd, we gaan met een plastic emmertje rond, als U het de moeite waard vindt, gooit er maar wat in.

x Nou ja.

- Nu zegt U: nou ja! Maar wat krijgen we dan. Dan krijgen we dus een wereld, waarin ieder het zijne waar kán maken, wanneer hij het er voor over heeft. Waarin niemand kan beweren, dat, wat hij doet, zó belangrijk is, dat ánderen daarvoor de feitelijke lasten en schade moeten dragen. Dat betekent, dat je het samen doet, of dat je het niet doet.

x Ja, dat heeft de ODV wel in haar programma staan, maar ze laten je wel voor een abonnement betalen.

- Dat is logisch. Mag ik hier op ingaan, ja? Want dit is wel interessant. Het is zó, dat de ODV nog steeds in principe ditzelfde beginsel aanhangt. Maar dat de ODV, die overigens tegen niemand zegt, dat hij zich moet abonneren of zo, voor zijn uitgaven geld nodig heeft, voor zijn bijeenkomsten voor huur van zijn zaal geld nodig heeft. Voor het bestaan van het medium geld nodig heeft.

Voor het vervoer van zijn medium of iemand anders geld nodig heeft. Het moet érgens vandaan komen. Maar als U nu nagaat: géén subsidie. Het staat U vrij om lid te zijn of niet, het staat U vrij om een abonnement te nemen of niet. Dan heeft U hier toch, althans voor een deel, verwezenlijkt, wat ik hier predik. Oók wanneer daarbij onderling misschien de vrijheid beperkt wordt, omdat er een bestuur moet zijn. Maar dat is dan nog altijd een bestuur, wat je dan zelf moet aanvaarden. Je mag weglopen ook. Niemand neemt het je kwalijk. Kijk, dat is nu de revolutie, die we om vrede's wil nodig hebben.

Dan hoeven we nog niet eens te beginnen met ineens alles te ontmantelen. De werkeloosheid onder politici zou ineens zo groot worden, dat je er ook geen raad mee weet, want van de meesten is de kwestie: waar kun je ze anders voor gebruiken? Laten we het langzaam aan doen.

Maar de revolutie, die wij nodig hebben, is er een van mentaliteit. Dat de mens anders gaat denken, anders gaat leven, zijn innerlijke waarde op een n andere manier concretiseert dan nu, in zijn: "wij zijn uitverkoren en onfeilbaar, jullie gaan naar de hel en wij komen lekker in de hemel! Dat vindt ik ook zo'n rotgezicht. Die mensen moeten iets van een sadist in zich hebben. Ze gaan in de hemel zitten op een troon, op een wolkje, plink, plink, en dan maar kijken, hoe ze branden beneden: Soah! (Hilariteit).

Ja, ik overdrijf. Ik ben misschien niet de ideale spreker voor een onderwerp als dit, dat geef ik ook graag toe. Maar uiteindelijk: onze revolutie zou ook moeten inhouden, dat we anderen aan het woord laten komen. Dat kán vervelend zijn, niet waar? Stel, dat je midden in een zinnig betoog zit en daar komt ineens zo'n - nou ja, U weet het wel - zo'n afbetalingsspreker en die tuttert daar een eind door. Dan moet je het geduld hebben om hem ook aan het woord te laten. En het gekke is, dat als je het geduld hebt om steeds naar hem te luisteren, dan tuttert hij ook steeds minder; dat zit er ook nog aan. Dus, je moet geduld hebben met een ander. Zeker. Maar per slot van rekening is dat nu juist wat je nodig hebt.

Als je nu gaat kijken, wat er hier allemaal aan de hand is, op de wereld, dan zult U met mij eens zijn, dat we juist dat éne nodig hebben, dat geduld. Neem de Israëliërs en de Arabieren nou eens. Die Arabieren hebben óók ergens gelijk, laten we daar even van uitgaan. Maar die Israëliërs hebben ook ergens gelijk. Waar zit dan de fout? De fout zit in het feit, dat de Israëliërs onder elkáár willen zijn.

x Ze zijn lang verstrooid geweest.

- Ja goed, ik ben niet zo verstrooid, dat ik die verstrooiing uit het oog verlies. Ik kan het wel psychologisch verklaren, waarom het zo is, maar ik zeg gelijktijdig: dáár zit de werkelijke oorzaak van het kwaad. We zullen er niet te ver op ingaan, maar denk nu alleen maar aan het feit: land van landheren, die meestal niet eens ter plaatse woonden, werd gekocht door Israëliërs. Op dat land werkten Arabieren. De Israëliërs gingen met alléén Joden werken. Daardoor werden de Arabieren werkeloos. Daardoor werden die Arabieren nijdig, want ze hadden niet meer te eten. Toen zeiden de Joden: Ja, dan moet je het zelf maar opknappen. Ze zeiden niet: we hebben ergens jullie uitgesloten. Ze zeiden: we hebben ons recht, we mogen jullie uitsluiten, dat is volledig wettelijk en zakelijk verantwoord. (Het was toen nog protectoraat) En zie dan maar, dat je aan de kost komt. En die anderen zeiden: ja maar, we hebben geslachten lang hier gewerkt, waarom zouden we hier dan nu niet meer werken? En zo is het langzaam maar zeker gekómen. Dáár zit het drama.

De Joden willen in wezen een staat van Joden voor Joden, waar alles voor Joden gedaan wordt dóór Joden. Dat kun je ze niet kwalijk nemen, misschien, maar het is wel de directe aanleiding tot het hele proces, waar U nu op het ogenblik het gebrek aan olie van te slikken krijgt. En nu kunt U zeggen: Ja, wij zijn vóór Israël! Best, dat moogt U. Maar, daar heb je ook weer zoiets. Er zijn mensen, die zijn vóór Israël en die begrijpen niet wat de Arabieren doen. Er zijn mensen voor de Arabieren, maar die vergeten, hoe de Israëliërs eigenlijk ontstaan is.

x Uit de diaspora.

- Uit de diaspora, ja, uit de verstrooiing. En daar is nu juist de moeilijkheid. Die mensen zijn één familie. Als je het nagaat, behoren ze in feite tot dezelfde stammengemeenschap. En ergens zijn ze voortdurend bezig om elkaar te kelen. Is dat nog redelijk?

Vietnam! Men zegt, dat het afgelopen is. Het is nog niet zo, er is nog voortdurend poep aan de knikker, maar ja, het is geen Amerikaanse poep meer, dus er zit geen persbericht meer in. Noord-Vietnam tegen Zuid-Vietnam. Om wat? De Vietnamezen willen voor het merendeel in vrede leven. Maar er zijn mensen, die willen heersen. Er zijn mensen, die zeggen: alléén óns systeem is leefbaar. En zeggen niet: "dat is bewijsbaar door de manier, waarop we leven". Ze zeggen: omdat wij zeggen, dat het goed is, moet jĳ het doen. Daar heb je ook een revolutie nodig, een revolutie van denken. Als die mensen onderling kapitalistisch willen leven, nou ja, best. Wij stellen daartegenover onze wijze van leven, coöperatief en laten we nu maar eens kijken, wie het best opschiet. En als ze dan merken, dat het niet meer gaat coöperatief, nou ja, dan kun je naar het kapitalisme overgaan of omgekeerd. Je zoekt het maar uit. Jij, mens, maakt je leven. En dan heeft niemand het recht, om dat leven voor je te verknoeien. Dat mag je zélf doen. Dat laatste is misschien een cynische uitlating.

De meeste mensen verknoeien hun leven of een deel ervan. Maar daar léren ze uit. Maar leer je uit de fouten, die je worden opgelegd? Welnee. Daardoor wordt je alleen maar blind voor andere delen van het bestaan en van het leven. En dáár moet verandering in komen.

Ik vind het natuurlijk ook erg treurig, dat de mensen ook geestelijk de werkelijkheid proberen te ontvluchten. Er zijn mensen, die zeggen: ja, ik ga naar de geest. Ja, dat is ook zo iets moois: ik heb een geest! Een geest, waar zit die? Ja, die zit hiér. Maar daar willen ze hem niet zien. Die geest willen ze niet zien als een deel van wat ze dóen. Ze willen niet beseffen, dat die geest mee staat te eten, als ze een zakje frite hebben, dat die geest mee zit te.. nou ja, als ze die frites weer kwijt moeten. Die geest is overal, altijd. Er is niet ergens een hoger wezen, dat ronddobbert met een stralenkransje, om zo eens naar beneden te wuiven. Dat is een deel van jezelf. De mens die zegt: mijn geest is iets anders dan ik, probeert aan de wwrkelijkheid van zijn leven te ontvluchten. Die bang is, voor wat hij is en dat niet kan aanvaarden in de eeuwigheid en die daarom probeert, alles, wat in die eeuwigheid kan, apart te stellen en daarbuiten zichzelf te zetten en dan misschien nog zichzelf op de borst te kloppen, niet waar: Heer, ik ben een arme zondaar!

U het toch allemaal weleens dat verhaal gehoord van dat wonder, dat sprekende beeld? Dat hadden ze geërfd van Don Camillo. Dat hadden ze in een kerk opgehangen en daar komt een neomist. U weet, wat een neomist is, hè? Dat is een jonge priester, die voor het eerst de mist in gaat. (Hilariteit) Die komt daar ook, in de landstaal, weet U wel: Heer, ik ben niet waardig, Heer, ik ben niet waardig - hij kon er niet over heen komen. Zegt dat beeld: Ja, dat weet ik al lang, hou nou maar op. 'n Oneerbiedig grapje? Zeker. Maar het is misschien een grapje, dat duidelijk maakt, wat er aan de hand is.

Neem een Nederlander. Een Nederlander zetelt hoog op zijn principes. Maar het aantal Nederlanders, dat er af komt om ook eens wat te doen, is aanmerkelijk kleiner. Het is niet voldoende om te zeggen tegenover de eeuwigheid: Hier zijn wij en we willen het goede! De Heer zegt: Dat je het goede wil, dat weet ik allang, maar wat dóe je? Er zijn van die mensen, die zeggen: ja, omdat wij een bepaalde afstamming hebben, zijn we uitverkoren. Maar gelukkig zijn we (onverstaanbaar). Anderen zeggen: omdat wij het juiste geloof hebben, zullen wij voortbestaan, wanneer de wereld vernietigd wordt. Nou ja, ik zie het al, dat zal ook een mooi klusje onder elkaar worden. Tjonge jonge. Niet, dat ik er wat op tegen heb, op die mensen, laat ze. Maar waarom nou: wĳ zijn groot en jĳ bent klein. 't Lijkt Calimero wel.

Als ik dat zo bekijk, dan geloof ik, dat die behoefte om méér te zijn alleen kan berusten op het gevoel, dat je mínder bent. Als ik het gevoel heb, dat God er is en dat ik leef met God, ben ik helemaal niet bang in de wereld. Wat er gebeurt, zal ik wel zien. Ik maak er het beste van en voor de rest: geen nieuws. Begrijpt U, wat ik bedoel?. Maar wanneer ik denk: Ja, er moet wel een God zijn, want in mijn eentje ben ik niks en dús moet er iets zijn, dat mij méér maakt, dan ik ben, opdat ik meer kan zijn dan een ander, dan begin je eigenlijk met te zeggen: God is voor mij een uitvlucht, waarmee ik mijn eigen minderwaardigheidscomplexen wegpraat.

En dan kun je zeggen: ja, maar ik streef esoterisch! Maar dat is een gevaarlijk din, weet U dat? Dat is een geestelijke vlucht, die soms zo hoog gaat, dat de mensen een noodlanding moeten maken en dat wordt dan meestal een buiklanding.

Maar, esoterisch, dat wil zeggen: innerlijk. Ik kan in mijzelf de waarheid proberen te vinden omtrent mijzelf, omtrent de kracht, die in mij leeft, omtrent het hoogste misschien, wat in mij voorstelbaar is. Maar wat heb ik er aan, als ik er niets mee doe? Esoterie dat is: in jezelf feiten erkennen en er dan naar buiten iets mee doen. Dan heeft het zin, anders niet.

Sommige mensen zoeken inwijdingen in de grote geheimen. Dat is ze gegund. Er zijn geheimen in de schepping. Maar wat heb je eraan, als je alle geheimen weet en je doet er niets mee? Geheimen vinden, dat betekent een hele hoop achterlaten, een hoop illusies, een hoop zelfbedrog. Maar het betekent dan ook: uit je nieuwe besef handelen, harmonischer, juist, méér zoals je bent en zoals je de werkelijkheid erkennen kunt.

Ik geloof, dat we daar ook een revolutie nodig hebben. Sommige mensen zitten, op zondag of zo, erg vroom te doen en ze zijn nog niet eens oprecht genoeg, om onmiddellijk naar de kroeg te gaan. Dat was in mijn tijd beter, weet U dat? Dan had je het over het algemeen, dat hiér de kerk was, dan stond dáár de pastorie en dáár de kroeg. En dan ging dat dus zó: de kerk ging uit, de pastoor of de dominee stond nog even met de gelovigen te praten, weet U wel, zo handenwassen, terwijl de koster de kaarsen aan het uitdoven was of de zaak aan het in orde maken was. En zodra dus dat laatste orgelklankje verruist was, dan zag je de gewijde heer naar binnen gaan, die ging binnendoor naar de pastorie en daar begon hij te eten en te drinken, zullen we maar zeggen. En de rest, ja, die was nog ver van huis, die ging eerst de dorst lessen. En dat wisten die kasteleins. Als je zo'n toonbank zag - zo'n zinken toonbank was dat meestal - daar stond zo'n heel regiment glaasjes klaar: voor de mannen met jenever en voor de vrouwen brandewijn met citroen met suiker. En wanneer men dus de innerlijke mens zover had versterkt, dat men van de vrome belevenis was bijgekomen, dan ging men naar huis en de hele vromen die traptten dan op het harmonium en op elkaars harten, terwijl ze ondertussen een fles, die echter niet op zondag gekocht was, ledigden en zo door vergeestelijkte elementen, die het alcoholbad naar buiten sloegen, probeerden de zondag door te worátelen met waar geestelijk genot. Misschien is het zo niet meer. Maar hoeveel zelfbedrog, hoeveel gehuichel zit er ook nu nog bij. Als je naar de kerk gaat om een steeltje in de hemel te kopen, dan ben je fout, dan kun je beter naar de meubelmaker gaan.

Als je een groot mens wilt worden door de innerlijke weg te volgen, ben je meestal verkeerd. Want als je die eerlijk volgt, kom je pas tot de conclusie, dat je klein bent. En uit dat kleine kun je dan misschien een harmonie met het grote opbouwen. Is het nu duidelijk, over welke revolutie ik praat?

Een revolutie, waarbij niemand uitverkoren is, niemand bevoorrecht is boven anderen. Oh, ik weet wel, er zijn mensen die zeggen - ja, niet wat ik spreek, maar van andere sprekers - "Dat wij naar de woorden mogen luisteren, is toch een voorrecht?" Neen, want je bent zelf gekomen, je kunt toch zelf weg-blijven? ^{dat is} ~~geen~~ voorrecht, ^{dat is} ~~niets~~, wat bij jou hoort. Of niet hoort, dat moet je zelf uitmaken. Er zijn geen voorrechten. Er is ook geen lieve God, die zo nu en dan eens even de loterijpot draait en zegt: Nou, Piet Jansen heeft nou de eeuwige zaligheid gewonnen. Haal hem maar. Er is alleen een voortdurend verderleven en verdergroeien. En hoe meer grenzen je legt rond jezelf, hoe meer je de wereld van jezelf afsluit.

De meeste mensen denken, dat de grenzen er zijn om het slechte buiten te houden. Ja, wat dacht U. Het is ook om je eigen slechtheid binnen te houden. En dat is met een grens godsdienstig of anderszins, precies hetzelfde als met een landsgrens.

Wanneer er mensen zijn, die goed en goedkoop werken, láát ze dan goed en goedkoop werken. Zeg dan niet, dat dat voor onze eigen mensen bewaard moet blijven. Maar zeg ook niet, dat onze eigen mensen vooral dit of dat

. Vaag die grenzen weg.

Maar de economie ~~xxxx~~ is nodig? Goed. Laat die economie dan gebaseerd zijn op de werkelijke behoeften. Laten we niet proberen de mensen op te voeden tot cultureel besef. Ja, ik heb geen cultureel besef gehad, vroeger, hoor. Voor mij was een opera een vertoning, waar een juffrouw langdurig gillend lag te sterven. Maar ik zie niet in, waarom je zoiets in stand moet houden, wanneer de mensen liever zien voetballen. Ja, ons cultureel erfdeel. Er zijn mensen genoeg, die dat wel de moeite waard vinden. Laten die het dan tezamen in stand houden, laten die ervoor zorgen.

Muziek? Er is heel wat muziek, die ik mooi vind. Maar ik zie niet in, waarom een bepaalde soort muziek als het ware angstvallig in stand moet worden gehouden op kosten van iedereen. Wanneer het er niet is, dan zullen de mensen die er werkelijk wat voor over hebben, er voor zorgen, dat die muziek tóch blijft klinken.

Ga uit van het standpunt, dat elke mens zijn vrijheid waard is. En dat vrijheid niet alleen maar betekent, dat je mag zeggen, wat je wilt, maar ook, dat je mag doen wat je wilt, zolang je een ander daarmee niet schaadt.

Als dié revolutie mogelijk zou zijn, dan zou de wereld er beter uitzien. Dan zou ook vrede mogelijk zijn. Iedereen is zélf aansprakelijk. Het is heel gemakkelijk om te zeggen: ach ja, het is ellendig, dat die mensen dat doen, daar moet de Overheid maar eens ingrijpen. Maar als je dan geen overheid hebt om in te grijpen, moet je er zelf wat aan doen. En dan blijkt, dat je veel méér over je kant laat gaan. Dat je je niet kunt beroepen op een of andere macht. Blijkt ook, dat in sommige gevallen iets onverdragelijk is en dat je dat dan ook heel goed duidelijk maakt, omdat je dan begrijpt, wat de kosten voor jón kunnen zijn. Dié vrijheid bedoel ik.

Revolutie ommetwille van de vrede. Als je vrede wilt, dan moet je de verschillen uitroeien. Maar je kunt nooit de verschillen van de mensen uitroeien. Maar je kunt alle kunstmatige verschillen uitroeien, die rond hen gegroepeerd zijn. Je kunt duidelijk maken, dat een mens een mens is, of hij lang haar heeft of kort haar, een wipneus of een mopsneus, dat een mens een mens is, of hij Israëliet is, Christen, Bhuddist of helemaal nergens aan gelooft. Je kunt de mensen duidelijk maken, dat het behoren tot een bepaalde groep geen voorrecht is en ook geen verplichting. Dat dat alleen een basis is, van waaruit je moet leren leven.

Revolutie om vrede's wil! Laten we de zaak nog eens een keer nagaan. Ja, ik zal het niet te lang maken, maar ik ben meestal lang van stof, ik weet het van mezelf. Dat komt, ik heb meestal, als ik spreek, de meest rare onderwerpen.

Neem het milieu. Het milieu wordt verpest voortdurend door dingen, waar de meeste mensen last van hebben. Het is natuurlijk leuk om, als je in Hilversum woont, te zeggen, dat ergens bij Maarn b.v. ze een grote weg moeten leggen, omdat jij dan gemakkelijker naar - ja, waar moet je nou naar toe - naar Dieren-Doesburg - lekkere beestenboel, een does is ook een dier, wist U dat niet - kunt komen. Dan kun je gemakkelijk zeggen: dáár moet een grote weg komen. Maar je zegt wel: maar laten ze nou het verkeer niet door mijn straat laten rijden. Begrijpt U. Wanneer nu iedereen het recht zou hebben om te zeggen: het verkeer niet door mijn straat, dan zou er een verkeersopstopping komen, natuurlijk. En dan zou het verkeer afnemen en andere vormen zoeken.

Hetzelfde met de industrie. Ja maar, we verdienen goed en dan moeten ze die stank maar nemen. Als U kijkt naar Amsterdam, daar staat een groot bedrijf. Dat bedrijf stinkt als de pest. Het geld, dat het opbrengt, natuurlijk niet, want geld stinkt niet, maar de rest wel. De overlast, die dit bedrijf bezorgt, is - en nu moet ik schatten - ongeveer 124 dagen per jaar gemiddeld over de laatste 5 jaar en geeft, als ik mij niet vergis, een redelijk goed inkomen aan ongeveer 500 mensen en een heel goed inkomen aan 100 mensen en een schitterende rente aan ongeveer nog 2000 mensen, die ergens anders wonen. Maar de overlast betreft bijna een kwart millioen mensen. Is dat nog redelijk? Een compromis is noodzakelijk. Maar waarom moet het compromis dan altijd getroffen worden zó, dat de mensen niet kunnen zeggen, wat ze niet willen. Als iedereen zou zeggen: met die fabriek uit mijn buurt en dat gebeurt dan, dan is er minder industrie. Natuurlijk, dan zullen de mensen misschien geen werk hebben, maar als ze dat werk willen hebben, dan zullen ze dus op een gegeven ogenblik een industrie wél accepteren, al geeft hij wél overlast. Maar laat het dan zijn eigen niveau vinden.

Er zijn legers. Overal zijn legers. Legers bestaan over het algemeen uit een groot aantal mopperende soldaten, een aantal schreeuwende onderofficieren, een aantal licht-verwaande officieren en een betrekkelijk klein aantal hoofd-officieren, die er plezier in hebben. Neem me nu weer niet kwalijk, ik wil de militaire stand niet beledigen, maar zo is het. Zo'n leger kost zóveel, dat als je het tegen het volksinkomen afweegt, gemiddeld een derde van het volksinkomen direct of indirect aan zo'n leger wordt gespanneerd. Dat leger hebben we nodig om te zorgen, dat niemand ons de rest afneemt. Maar als we nu mekaar dat leger eens af zouden nemen, dan zouden we zoveel geld overhouden, dat we

Dat leger hebben we nodig om te zorgen, dat niemand ons de rest afneemt. Maar als we nu elkaar dat leger eens af zouden nemen, dan zouden we zoveel geld overhouden, dat we alles zouden kunnen doen wat nodig is, om de mensen een bepaald bestaansminimum te garanderen ondanks alles. Dan zouden de mensen veel vrijere kunnen zijn.

Een leger is een eigenaardige instelling. Ik moet hier grabbelen in gegevens, die voor een deel in het medium en in de stof aanwezig waren, maar ik zou een paar dingen willen illustreren, voor de eigenaardigheid van de zaak.

Een bepaalde afdeling van het leger krijgt een bepaald aantal patronen voor schietoefeningen. Nu heeft men, zelfs als men alle voorgeschreven schietoefeningen maakt, maar ongeveer driekwart van die patronen nodig. En zou het dus redelijk zijn om te zeggen: dan geven we de rest terug. Nee, zeggen die mensen, want als ik 25% teruggeef, dan krijg ik op mijn toelage voor het volgend jaar een korting van 30%. Dus wordt die 25% volledig nutteloos weggejaagd. En hoeveel zou zo'n patroon kosten? Dat zal toch zeker een paar kwartjes zijn, als het niet meer is. Reken dat alleen eens om over alle legerafdelingen, die op deze wijze proberen te zorgen, dat ze voldoende munitie hebben. De verspilling. Er zijn tanks. Die tanks zijn eigenlijk niet noodzakelijk voor oefening of zo, die dingen zijn er nu eenmaal. Maar ja, je hebt een benzine-toewijzing. Ook wanneer die benzinetoewijzing niet wordt opgebruikt, krijg je minder, dus moet er een extra oefening worden gehouden, die eigenlijk niet nodig is. Die materiaalkosten, die mensen, die benzine kosten je geld om je benzinetoewijzing te handhaven. Dat zijn dingen uit Nederland. Dan praten we nog niet eens over andere landen. Met andere woorden, er wordt een hele hoop weggegooid voor niets. Kijk, daar hoort toch ook eigenlijk een revolutie tegen aan de gang te gaan. Het is toch krankzinnig. Dat ze iemand een hoog salaris geven, nou ja, goed. Als jullie denken, dat den Uyl f 140.000.- waard is, plus het waardevast pensioen, dan geef je het hem. Ik zie niet in waarom, maar je mag het doen van mij. Maar als er een hele hoop eenvoudig verknoeid wordt, dan heb ik er wél bezwaar tegen,

Dat kunnen we nu voorkomen, wanneer we die mentaliteit veranderen. Wanneer we niet zeggen: we moeten allemaal ambtelijk werk hebben, maar dat we zeggen: we moeten veel soepeler reageren, waar het nodig is. En als je dan toch een leger wilt hebben, nou goed. Ik zou wel een oplossing weten. Als een leger noodzakelijk is, bewapen alle mannen onder een bepaalde leeftijd, zeg vanaf 18 jaar tot 40 jaar. Geef ze een keer per jaar een week oefening. Dat is altijd nog goedkoper dan het systeem, dat ze nu hebben. En dan heb je een leger, dan zeg je tegen ze: daar is de vijand, ieder pakt zijn geweer, doet paf, paf, paf. En dan zijn ze toch verloren, maar dan hebben ze tenminste wat gedaan. Begrijpt U, wat ik bedoel? (grote hilariteit) Dat is mijn idee van de revolutie. Het overbodige afschaffen.

Kijk eens, ik zie niet in, waarom het noodzakelijk is, dat iemand, die een huis wil bouwen, via 75 instanties - 't kunnen er een paar meer of minder zijn, - ik weet het niet precies - waarschijnlijk in 25-voud plannen moet indienen, die dan door iedereen worden nagekeken, door iedereen worden geamendeerd - want iedereen moest toch laten zien, dat hij het ook nakeek - om dan na verloop van twee jaar te horen: als je het nu zó doet, dan is het onpraktisch geworden en dan mag je het nog niet bouwen.

Ik zou het anders zeggen: Als je bouwen wilt, je bouwt maar. Dit zijn de algemene regels. En als het niet goed is, dan breken we het op jouw kosten weer af. Schitterend ook voor werkverschaffing meteen. Gewoon beginnen met eens een keer de mensen een kans te geven om het te dóen. Gaat het dan niet goed en deugt het niet, dan is het risico van de bouwer en kun je er nog altijd tegen in gaan.

De mentaliteit van vandaag is: overal bang voor zijn. Bang voor mensen, die een eigen verantwoordelijkheid hebben. Bang voor mensen, die afwijken van de norm. Bang voor mensen, die anders denken, dan de norm zou moeten denken. Bang voor alles, wat mensen zouden kunnen doen, wanneer er geen regels zijn. Zwakte. Gewoon beginnen met de mensen te vertrouwen. Het helpt misschien niet veel, maar soms zal het ruim meevallen. En dán alleen het noodzakelijke doen en daarbij de last van de dingen zoveel mogelijk op de mensen zelf leggen, zodat ze wéten, wat ze doen. Dán kun je pas ergens komen.

Een revolutie om vrede's wil? Ja. Een verandering van het denkbeeld, dat alles van bovenaf geregeld moet worden, dat alles bepaald moet worden voor je, dat je gehoorzamen moet, dat je in de maat moet lopen en dat je beter bent, wanneer je in de maat loopt dan wanneer je niet in de maat loopt. Een revolutie, waarbij de mens zelf aan het woord komt.

Als dat zo was geweest, dan zouden er een heleboel Egyptenaren tegen hun officieren hebben gezegd: Ga jij zelf maar spelen, ik heb geen zin. Begrijpt U wat ik bedoel? En dan zou er misschien heel wat minder ellende zijn in het Midden-Oosten en op andere plaatsen in de wereld. Het is zo gemakkelijk, wanneer je bevelen kunt geven. Dat moet er uit. We moeten het gewoon samen doen, zonder geweld. Geweld is alleen onvermijdelijk, wanneer er geweld tegenover wordt gesteld. Wanneer we worden aangevallen, hebben we het recht ons te verdedigen. Maar we zullen niemand aanvallen. Wanneer er aangevallen wordt, dan zijn dat mensen, die dat vanuit zich doen, niet een groep onder bevel. En wanneer we ons daartegen verdedigen, dan doen we dat, omdat we aangevallen zijn en degenen die ons helpen, doen dat, omdat ze zien, dat we aangevallen zijn. Niet omdat iemand zegt, dat het niet mag.

De revolutie om vrede's wil dat betekent een grote ommekeer, geestelijk, maatschappelijk, sociaal. Dat betekent een grote verandering in verbruikspatronen. Het betekent een grote verandering in wat nu nog internationale politiek en realties betekenen. Het houdt in, dat de mensen zelf moeten denken. Dat ze het recht hebben om hun eigen stommiteiten te begaan. Dat ze het recht hebben om aan hun eigen stommiteiten ten onder te gaan, als ze dat willen. Want dat recht moet je de mens geven.

Nú heeft de mens over het algemeen alleen het recht, om alles te doen, zoals het hóórt. En wie zegt, wat hoort? Niemand. Dat hoort eenmaal zo.

Dit, mijne vrienden, was mijn betoog. Misschien was het niet het mooiste en het welsprekendste, wat U zich kunt denken. Maar U moet maar eens een ding bedenken: Wat ik heb gezegd, is zó waar, dat bijna niemand het kan aanvaarden. Omdat die waarheid betekent, dat alles, waarvoor U geleefd en gewerkt hebt, voor het grootste deel waardeloos is. Maar dat kunt U mij niet kwalijk nemen. Als U het zelf nagaat, dan is het eigenlijk zo.

En U kunt zeggen, ik heb veel gekletst. Natuurlijk, waarom zou ik anders doen in een wereld, waar dat gebruikelijk is. Alleen heb ik mijn vocabulaire niet aangepast. U kunt ten slotte nog zeggen, dat over dit onderwerp veel meer te zeggen zou zijn. En wanneer U dat werkelijk meent, na de pauze kunt U zeggen, wat ik niet gezegd heb en gezegd zou moeten hebben. Dan wil ik er graag mijn commentaar op geven.

En wat de rest betreft: onthoudt één ding: Een werkelijke revolutie kan alleen vanuit jezelf beginnen. De mens, die zichzelf verandert, maakt een begin met een grotere verandering. De mens, die anderen probeert te veranderen, bereikt over het algemeen alleen een ressentiment, waardoor ze, zodra ze de kans krijgen, precies het tegenovergestelde doen van wat ze mogen. En wat dat betreft, als U mij niet gelooft, gaat U bij het rode licht staan en kijk eens, hoeveel automobilisten er doorrijden, als ze denken, dat ze het veilig kunnen doen. Goeden avond.

D I S C U S S I E

Zo, vrienden,

Dan zijn we nu gekomen aan het ogenblik, waarop U inspraak krijgt op mijn toespraak. Ik zou zeggen: als er schriftelijke vragen zijn, laten we daar dan maar mee beginnen.

x Kunt U misschien een aanwijzing geven, hoe de situatie nu waarschijnlijk veel harder(?) wordt, zal uitlopen in het Midden-Oosten, dit ook ten aanzien van de Palestijnen?

- Ook de Palestijnen krijgen een eigen staat, waar een hele hoop oudere Palestijnen vreselijk boos over zullen zijn, omdat dan de jongeren het heft in handen krijgen. Maar dat duurt nog wel eventjes. Ik denk, dat U zult moeten wachten tot 1978 voordat alles geregeld is.

x En wat gebeurt er dan in die tussentijd?

- Nou, komt er wéér een oorlog. Maar dat betekent niet, dat ze blijven vechten, hoor. Ze gaan nog wel een paar keer vechten ondertussen, maar ach, daar moet je toch wel aan gewend zijn, zo langzamerhand.

- x U ziet er geen wereldoorlog of iets in die geest uit voortvloeien?
- Nou, nee, ik zie dat er nog niet in zitten. Weet U, het is zo, dat iedereen graag voor zijn vrienden opkomt, zolang hij eraan verdient, onder de staten. Maar zodra het teveel gaat kosten, dan probeert men vrede te stichten. En dat punt wordt elke keer sneller bereikt op het ogenblik, dus....
- x Zal de nadering van de komeet van Kohoutek nog invloed hebben op het wereldgebeuren in revolutionaire zin?
- Nu, dat geloof ik niet. Natuurlijk, er komt een periode, waarin de mensen steeds prikkelbaarder worden, dat merk je nu al heel langzaam. Maar zo tegen Kerstmis, dan weet U het helemaal. Let U op met de Kerstdagen. Vóór de Kerst gaat het nog wel, maar met de Kerstdagen zullen een hoop mensen, nou ja, erg op hun woorden moeten passen. Mag ik het zo zeggen? En dan, voor de rest, een hele hoop bijgeloof natuurlijk. Dat speelt in veel landen ook een rol. Opgewondenheid en daardoor waarschijnlijk ook wat gewelddadigheid in bepaalde delen b.v. van Afrika, Zuid-Amerika natuurlijk, delen van Azië. Daar krijgen de mensen het op hun zenuwen. Ze denken, daar is dat ding, als hij met z'n staart kwispelt, ben ik er geweest. Ja, dat is zo'n idee. Maar zo'n vaart loopt het niet. Maar natuurlijk, de evenwichtsverhoudingen in het zonnestelsel zijn, al is het maar een tikkeltje, verstoord. Dat is een betrekkelijk geringe verstoring, maar het zou net genoeg kunnen zijn om dus even de invloed wat te wijzigen, om de zonne-activiteit iets te beïnvloeden - dat merk je dan ongeveer een maand of zeven later pas -, maar voor de rest? Misschien wat meer vulkanisme, maar daar blijft het ook bij.
- x U gelooft niet, dat er veel mensenlevens mee gemoeid zullen zijn?
- O nee, daar heb je geen komeet voor nodig, laat dat maar aan de mensen over (grote hilariteit). En het is nog zo ook. Anders zou ik het niet zeggen. Ik zeg het weleens gek, maar meestal niet onjuist.
- x U heeft gezegd, dat iedereen het recht heeft zich desgewenst zelf te vernietigen.
- Ja.
- x Dat houdt dus in het onbelemmerd gebruik van drugs. Maar moet men dat niet kleine kinderen beletten, die weten nog niet wat goed of slecht is voor henzelf.
- Nu, ik zou zeggen, dat de kinderen, zeker tot de puberteit, onder het gezag van de ouders vallen. En dat is heel normaal. Het kind valt onder het gezag van de ouders. Alleen, en dat is nu juist het punt, wanneer die revolutie waar ik het over had, doorzet, dan zal het kind meer aan de ouders gebonden zijn, omdat er niet overal nog bescherming te vinden is. En dan zal het kind eerst werkelijk van de ouders weg kunnen trekken op het ogenblik, dat het zichzelf ook kan handhaven. En dat betekent, dat de kinderen dus wat realistisch in het leven zullen staan ook dan op het ogenblik vaak. Want nú denken ze, dat ze alleen maar rechten hebben. Neem me niet kwalijk, hoor. er zijn goede kinderen bij. Maar het is geloof ik tegenwoordig toch wél zo: Pietje heeft het wél, waarom ik niet? En dán gaan ze begrijpen, dat Pietje wel iets heeft, maar dat zij weer iets ánders hebben. Nou ja, ik zou zeggen, dat is de oplossing.
- x En het druggebruik, staat dat vrij aan de mens, om dat te doen, vindt U?
- Ja. Ik zou zeggen van wel. Waarom niet?
- Nu moet U eens goed luisteren. Wanneer iemand in die maatschappij drugs gebruikt, waarom zou hij het dan doen, denkt U? Omdat hij aan die maatschappij wil ontluchten. Dus, de drang zal veel minder worden. Degenen, die zichzelf vernietigen, daar kun je hoogstens van zeggen: ja, je moet ze de kans geven. Als ze hulp vragen, moet je ze die geven. Maar het is hun éigen zaak, het is hún leven.
- Weet U, christelijke naastenliefde wordt tegenwoordig nogal eens verkeerd geïnterpreteerd. Men zegt namelijk: ik ben overtuigd, dat zoals ik leef, ik leef volgens Christus' wil. En jij doet dat niet, dus grijp ik je bij je kippenek en ransel je zó lang, totdat je het ook doet. Waarbij dus alle afwijkend gedrag eenvoudig opzij wordt geschoven. Dat is in feite - neem me niet kwalijk - een soort fascisme. En als U mij vraagt, hoe bepaalde christelijke sekten met hun prediking tekeer gaan, dan - en neem me niet kwalijk, dat ik het woord weer in mijn mond neem, 't is een vies woord, ik weet het - maar, dat is fascistisch. Juist, wanneer je bereid bent om iedereen te helpen, die geholpen wil worden, maar gelijktijdig het recht toekent om beslissingen te nemen, die jij onjuist vindt, dán vindtik, dat je pas redelijk handelt.
- x Dus U vindt de Jehova's eigenlijk fascistisch?

- Nou, om eerlijk te zijn, wel, ja. Maar er zijn er meer zo. Ik zou het zó willen zeggen: elke groepering, die uitgaat van eigen verhevenheid boven anderen en de onfeilbaarheid van haar leiding ten aanzien van alle anderen argumenten, is per sé fascistisch van instelling, ongeacht de middelen, die zij daartoe gebruikt. (?)
- x Onder andere Camara zei eens revolutie in vrede's naam is van mensen ook de titel eigen (slecht verstaanbaar) Kunt U dat eens voorlichten met betrekking tot zijn situatie in Brazilië?
- Als je Brazilië bekijkt, dan zit je in een paternalistisch, kapitalistisch stelsel, waarbij dus een betrekkelijk kleine bovengroep leeft, volgens zich terecht, op kosten van en als absolute heerser over de rest. Nu kun je dus z zeggen, we moeten daar van af. Maar een kerk bestaat over het algemeen bij de gratie van de heersende groep. Dat is voor Camara een van de bitterste punten. Een kerk, die dus kijkt naar haar eigen nut en bezit en niet kijkt naar de verplichtingen, wanneer ze tracht christelijk te zijn. Wanneer hij zegt: een revolutie is nodig, dan is dat begrijpelijk, want de spanningen, die op het ogenblik in Brazilië bestaan - en wat dat betreft in vele andere landen in Zuid-Amerika - die groeien met de dag. En de mensen, die tot opstand zullen komen, zullen dat zeker niet op een redelijke wijze doen. Wanneer je op dit moment nog, een omwenteling tot stand kunt brengen, waarbij de mensen maar iets meer kans krijgen dan bereik je een enorme groei van potentiaal voor het land, een toenemende harmonie onder de mensen, een grotere mogelijkheid tot samenwerking. Maar als je nog tien jaar wacht, dan blijven er alleen de echte Zuid-Amerikaanse revolutionario's over. En dat zijn over het algemeen mensen, die eerst schieten en dán kijken, of ze een tegenstander geraakt hebben. En dat zou wel eens een enorm bloedbad kunnen worden. Ik geloof dus, dat vanuit zijn standpunt de kreet begrijpelijk is. Er moet nú, op korte termijn, een verandering komen, of Brazilië wordt een heel bloedbad. voor zover het dat, in sommige opzichten, al niet is.
- x (vraag onverstaanbaar, iets over economische boycot, uitsluiten van bepaalde mogelijkheden)
- Ik zou zeggen, dat de vrijheid, ook van een groep, inhoudt, dat ze niet voor die andere groep hoeft te werken, wanneer ze geen zin heeft. Aan de andere kant kan ik begrijpen, dat de groep, die geboycot wordt, zegt: nou ja, ik vind het best, máár dan moet ik jou ook niet meer. Mag ik het eenvoudig zeggen? En dan zeg ik natuurlijk iets, wat erg onpolitiek is, maar ik ben niet politiek. Kijk eens, wanneer die Arabieren hier zeggen: jullie krijgen geen olie meer, omdat jullie anders denken, dan wij willen, dan zeggen we: dat is best, stuur je studenten maar ergens anders naar toe. En reken er niet op, dat wij jullie bondgenoten ook nog maar één cent ontwikkelingshulp zullen geven, dan geven we dat wel aan anderen, die ons sympathieker zijn. En wat betreft onze technische uitvoer, nu ja, die heb je toch ook niet nodig, haal het maar ergens anders. Dan kijk je maar of je het ergens anders zo goed kunt krijgen. Dat zou dus een logische houding zijn voor ons, volgens mij. Maar de houding is op het ogenblik: we nemen het, in de hoop, dat het minder wordt en vooral in de hoop, dat we toch nog kunnen blijven verdienen. Maar ja, dat is voor Hollanders niks nieuws, hoor.
- x Met betrekking tot de mentaliteit. U zegt dan, je moet aanvallen, als je je verdedigt, je moet je verdedigen, als je aangevallen wordt. Maar de aanval is toch de beste verdediging? Dat is een grens, die moeilijk te trekken is.
- Héñé: Ik zou het heel eenvoudig willen zeggen. Wanneer je denkt, dat iemand je aan wil vallen, bereid je zó voor, dat z'n eerste klap z'n laatste is. Maar zorg, dat je nooit de eerste klap geeft. Aanval is de beste verdediging is de verontschuldiging, die alle mensen gebruiken, die anderen willen domineren omdat ze dan eenvoudig postuleren: jij wilde mij aanvallen, dus moest ik mij wel verdedigen door jou aan te vallen. En dan komt er nooit een eind aan.
- x Maar stel je voor, dat je je vergist. Dat hij toch de schijn heeft aangenomen en je geeft hem zo'n dreun, heb je er gewetensbezwaar van dan.
- Degenen, die uitgaan van het standpunt, dat de aanval de beste verdediging is, die hebben er geen spijt van. Die zeggen alleen: jongen, de volgende keer moet je niet zo stom dreigend doen, hoor. Het is nu nog goed afgelopen. Leer ze mij kennen.
- Luister, ik heb als een scheve door het land gedraafd en ik heb héél wat moeten nemen. En ik heb geleerd, waar een dreiging gist. En ik heb ook geleerd, dat het verstandig is, om er omheen te gaan, wanneer je kunt. En kun je niet, nou ja.

x Is het allemaal zo vreedzaam en zo mooi, als het allemaal wordt afge-
spanngeld met betrekking tot China? Dat is op het ogenblik het wonderland,
lijkt het wel. Heerst daar die agressie niet meer, wordt die ook niet meer
latent gehouden of wordt het allemaal aangekweekt?

- Laat ik het zo zeggen: wat U ziet van China, is ongeveer hetzelfde als
wat U van Uzelf ziet, als U Uw huwelijksfoto bekijkt. Duidelijk genoeg?

x Ik dacht, dat de Witte Broederschap niet afkerig was van geweld, wanneer
geweld kan bijdragen tot een evenwichtige samenleving.

- Dat is inderdaad waar. Die redeneren zó: Wanneer geweld onvermijdelijk is,
dan is het vaak beter dat het geweld uitbreekt vóór dat alle voorbereidselen
gemaakt zijn, dan nadien. Omdat dan op kortere tijd en met voor beide andere
konsekwenties de spanningen tijdelijk de wereld uit worden geholpen.

x Hm.

- Weet U, ik heb indertijd een vriend gehad. Dat was in mijn tijd, dat ik in
de veters zat en hij zat in de potloden. Ja, daar heb je ook branches in. Kijk,
die goeie man was een been kwijtgeraakt en dat was een heel pijnlijke situatie
natuurlijk. Maar doordat hij het zo kundig wist te etaleren, had hij een beter
inkomen dan voordien en dat was nu weer zijn voordeel.

x In hoeverre vind U, dat er een mentaliteitsverandering moet komen vanuit
de mens zelf, vanuit het kind binnen de opvoeding of vanuit het onderwijs, waar
bepaaldelijk wrok(?) aan geweld wordt gedaan, d.w.z. opdringen van kennis, feiten
etc.

- Ja. Laten we het zo zeggen: om het ideale onderwijs te krijgen, zou je
eerst de maatschappij moeten veranderen. Maar ik geloof, dat wanneer kinderen
dus in een school komen, waarbij hun eigen belangstelling hun leren kan bepalen,
dat een onderlinge orde ontstaat en in die onderlinge orde als vanzelf bepaalde
vakken begenadswaardig worden. Ik geloof verder, dat kinderen onder die om-
standigheden stabiler zijn, dus gemakkelijker opnemen en ook overtuigder zullen
werken aan de leerstof, zodat je in feite een gedegener opvoeding krijgt met
minder ingrijpen. Ik heb een voorbeeld: ganzenstoppen, dat kennen jullie misschien
niet meer, maar dat ging vroeger zó. Een gans kreeg een trechter in de bek en
er werd voer ingepropt, totdat hij bijna barstte. Dat is het moderne onderwijs
van vandaag. Je stopt een kind maar vol met feiten, of hij het verteert of niet,
hij zoekt het maar uit.

Nu was er iemand, die liet zijn ganzen eenvoudig los, ergens, waar heel
veel goed voedsel voor hen aanwezig was. Het gekke was, dat hij praktisch dezelf-
de hoeveelheid vlees en lever kreeg als de anderen. Daar kwam verder bij, dat
hij minder verlies had door dieren, die ziek werden. Ik geloof, dat als je
kinderen zet te midden van de leerstof, voor henzelf hanteerbaar, dat ze op
een gegeven ogenblik willen gaan kijken, wat het is. En dan moet er iemand zijn,
die ze helpen kan, als ze niet verder kunnen, maar als het even kan, moeten
ze elkaar helpen. Ik geloof, dat je dan te maken krijgt met werkelijke persoon-
lijkheden, die ook in de maatschappij meer waard zijn, omdat ze geleerd hebben,
voor zichzelf te werken, en daardoor minder afhankelijk zijn van de

x Dat is het Montessorie-systeem eigenlijk

- Het gaat nog wel een tikkeltje verder dan Montessori. Maar ja, goed.

x In de vorm van een middelscholing wordt het hier gepropageerd, maar
experimenten, o.a. in Zweden, wijzen uit, dat het op een falikante mislukking
uit kan lopen.

- Ja, dat is logisch. Omdat men niet vroeg genoeg begint. Als U 't mij vraagt
zou een kind in een leermilieu regelmatig geplaatst moeten worden van ongeveer
driejarige leeftijd af. En dan zou het zeer waarschijnlijk rond de zesjarige leef-
tijd, vrijwillig overigens en spelend, een rijpheid hebben gekregen gelijk aan de
tweede klas lagere school. Het zou gelijktijdig de leergewoonte gekregen hebben
en met het rijper worden van de persoonlijkheid zou dus het leertempo aanmerkelijk
stijgen, zodat, hoe heet 't tegenwoordig met al die lettertjes, nou zeg maar, wat
vroeger de latijnse school was, dat zou dan voor kinderen, die volledig begaafd
zijn zonder moeite bereikbaar zijn rond de 13-jarige leeftijd. En dan zouden de
kinderen op grond van hun opnemingsvermogen ook automatisch al direct beginnen
te differentieëren, de begaafdheden komen er uit. Nu is het zo, de begaafdheden
worden onderdrukt, omdat een hele klas een gelijke materie in een gelijk tempo
dient te behandelen. Ja, tenminste voor zover ik weet, hoor.

Nu ja, dan kan ieder in zijn eigentempo verder gaan, maar daar komt bij
dat hij, die verder is, dus die beter begrijpt, automatisch gelijktijdig gaat
doceren aan degenen, die minder begrijpt, zodat hij daardoor zelf tot een dieper

begrip komt en gelijktijdig een ander helpt om zijn eigen niveau te verhogen. Je zoudt dus een gemiddelde niveauverhoging krijgen. Maar daar moet je niet aan beginnen, wanneer die kinderen eerst vijf jaar hebben zitten luisteren, wat meester en juf te vertellen hebben. Ze hebben de klas niet meer, maar dat is danook het enige. Slapen doen ze nog steeds. Na. wat worden we weer allemaal wijs.

En weet U, wat modern onderwijs tegenwoordig is? Een onderwijs, waarin een mens zoveel leert, dat hij het geleerde niet meer in toepassing kan brengen in de maatschappelijke situatie, waarin hij komt, zodat hij eerst veel van het geleerde af moet leren, voordat hij maatschappelijk rijp is om maatschappelijk te leven en dan verder gaat leren, om maatschappelijk verder te komen.

x Er zijn geen vragen meer. Nou, wie volgt?

x Het onderwijs heeft dus pas dan zin, wanneer de maatschappij als voorbeeld verandert. Naarmate dus de maatschappij verandert, dus het onderwijs moeten we daaraan aanpassen.

x Niet andersom, eerst het onderwijs veranderen, waardoor de maatschappij verandert.

- Ik geloof, dat dat inderdaad ergens waar is. De opzet van de maatschappij is tegenwoordig, wat ik zou willen noemen, autoritair. Met andere woorden, er is iemand de baas. Stel nu, dat een kind van drie, vier jaar in zo'n milieu groeit, dat zal ook rustig tegen zijn vader gaan zeggen: waarom zeg je dat en is dat niet stom, wat je doet. Nou ja, als de vader dan zelfbeheersing heeft, wordt het nog geen ziekenhuis, maar het wordt wel een drama. De mentaliteit van de ouderen lijkt me dus bepalend voor de mogelijkheid van kinderen, om in een dergelijk onderwijs zichzelf reëel te gaan vinden. En nu kunt U dus wel zeggen, dat men misschien progressief een dergelijk onderwijssysteem facultatief zou kunnen stellen, voor ouders, die het daarmee eens zijn. En dan zou je, wanneer de kinderen oud zijn geworden, dus laten we zeggen 20-25 jaar zijn, een groot aantal mensen hebben, die kunnen overtuigen van het nut van dit onderwijs. Begrijpt U? En dan zou daarmee op den duur propaganda zijn.

Maar het is toch tegenwoordig? zo: als ik het je zeg, dan is het zo? Maar ik heb eens een keer gevraagd aan een heel goede pastoor, een heel goede man, hoor. Ik zei: meneer pastoor, ik zit in moeilijkheden: hoe heeft die walvis Jonah naar binnen gekregen? Toen zei hij: dat is God's geheim. Ik zei, hoe kan dat dan? Toen zei hij: als ik het je zeg, dan is het zo. Klaar!

x En bent U daar toen niet tegen in gegaan?

- Ik zou wel uitkijken, voor mij was het mijn boterham. Ik moest uiteindelijk eten in de pastorie, al: was het in de keuken. Je moet van mij niet denken, dat ik er tegenin ging. (hilariteit)

Nu, hebben we het allemaal gehad verder? Hebben we nog tijd over?

Weet U, ik heb U nu een paar dingen van mezelf zitten vertellen. Nu zijn er een paar bij, die denken, nou, die Henry - noem ik mezelf dan maar - ja, weet U, waarom ik Henry heet? Dat is een schuilnaam. Die heb ik zelf gekozen, omdat ik iets van literatuur heb geleerd na mijn overgang. Ik heet Henry, want Henri de la Charriere is niet dood, Hij leeft. Vandaar! Goed.

Nu moet U eens een ding goed begrijpen. Ik heb geleefd in een tijd, dat, laat ik maar zeggen een krates geen prettig leven had. Ik werd geboren uit betrekkelijk arme ouders, waarbij die armoede bevorderd werd door de consumptie van drank van papa, die toen natuurlijk vader genoemd werd. Ik heb mijn hele leven gezworven, want aan mensen zoals ik, zonder geld, wou niemand lenen, was er geen huis. Soms was de wereld goed, met medelij. Vaak was de wereld wreed en slecht, werd je weggetrapt als een hond. Ik heb geleerd, om zelfs dan te lachen. Ik heb geleerd, om de belachelijkheid van veel dingen te zien. De fouten van veel dingen. Ik heb ze niet hardop gezegd. Nu ben ik dood, nu haal ik mijn schade in, nou bijt ik. Maar goed, geen dramatische verhalen meer. Het was alleen een poging om mezelf iets duidelijker te maken. Ik ga alleen het spelletje van definities spelen, als het mag. U geeft een woord, ik probeer er een omschrijving bij te doen.

LEVEN: Leven is een bestaan, waarin je zoveel ziet van jezelf en je wereld, dat je met een glimlach en een traan beseft, dat bestaan ondergaan én handelen is.

WAARHEID: De waarheid is datgene, waarop een ieder zich beroept, waar iedereen naar zegt te streven, maar diemenigeen niet durft te spreken.

TANTRA YOGA: Een poging om de lichaamsgymnastiek aan te vullen door een van de geest.

DRUILOOR: Een druilloor is iemand, wiens gezichtsuitdrukking duidelijk maakt, dat zijn oren en zijn kin normalerwijze de bodem raken, wanneer hij rechtop gaat. Hij heeft ze voor de gelegenheid even opgerold.

VERTROUWEN: Dat is: aanvaarden, dat in een ander het goede leeft, todat het tegendeel uitdrukkelijk en nadrukkelijk bewezen is, om daarna alleen op dat punt wat wantrouwend te worden.

ASTROLOGIE: daar heb ik er meerdere van:

1. Voor vele mensen is astrologie een methode om de toekomst te kennen, die nooit waar wordt, maar waarmee men zich troost, omdat de werkelijkheid niet bevalt. x Dat is negatief
2. Astrologie is een vorm van pseudo-wetenschap, waarbij een erkennen van kosmische wetten gebonden wordt aan de stand van bepaalde planeten en men daardoor komt tot een interpretatie van bepaalde invloeden, die mensen en aarde inderdaad ondergaan.
3. Astrologie is de sleutel, waardoor men de absolute verwevenheid van alle waarden in het Al met elkander leert begrijpen en zó zijn eigen harmonie met het Al leert bevorderen.

ODV. 1. Ja, ik heb een oude: dat is een groepering, waarin men onderling twist over de vraag, wie het verdraagzaamst is. maar ik heb er nog meer:

2. De Orde der Verdraagzaamheid is een streven naar verdraagzaamheid waarbij orde secundair en harmonie primair is. En dan
3. De Orde der Verdraagzamen is één facet van het totale zoeken naar harmonie, dat in alle werelden van de Lichtende Geest bestaat.

ARMAGEDDON: Dat is de laatste slag op deze aarde, waarbij velen denken, door hun uitverkiezing is de laatste slag een daalder waard, maar dát klopt niet.

x Wat klopt dan wél?

- Wat wél klopt? Over het algemeen het hart, soms de rekening, maar in de meeste gevallen de illusie niet.

x Vraag onverstaanbaar

- Ja, ik zou het zo zeggen:

Ofschoon de mens steeds zegt, dat God zijn rechter is
Beoordeelt en veroordeelt steeds de mens zichzelf
Maar begrijpt dit eerst, wanneer het oordeel is gesproken.

x Kan dat oordeel definitief zijn, zowel positief als negatief?

- In de kosmos zijn licht en duister slechts de uitingen van de levende kracht. Daar alles tot die kracht terugkeert, kan niets altijd positief of altijd negatief zijn, omdat alles terugkeert tot zijn bron en daarmee statisch wordt opgenomen in de totaliteit. Nog meer definities?

DE WACHTER OP DE DREMPEL: is de personificatie van het eigen wezen, uitgedrukt in angst en onbehagen, dat de mens ontmoet, wanneer hij zichzelf niet kan aanvaarden en toch door wil gaan naar hogere gebieden.

x Moeilijk!

- Vind U het zo moeilijk? Nou, dan gaan we het toch gemakkelijk maken. We zitten hier niet om moeilijk te doen. Luister:

Elke mens, die uit zijn eigen body gaat en daarbij naar een lichte sfeer wil gaan, zal dingen van zichzelf moeten afsplitsen, die zijn disharmonie betekenen, omdat in de lichte werelden alleen de harmonie bestaan kan. Hij zal deze dan aanschouwen, maar als hij ze vreest, zullen ze hem blijven achtervolgen en uiteindelijk domineren. Is dat duidelijk?

Ja, domineren had U natuurlijk weer iets anders onder kunnen verstaan, maar laat ik het dan maar zo zeggen:

Wanneer je bang bent voor een deel van jezelf, is elke poging tot geestelijke bereiking iets wat uitloopt in dubbel-blank.

Nu, dan hebben we het wel gehad. Zal ik nu nog een mooie definitie geven van de

AUTOLOZE ZONDAG: Dat is een door Nederland principieel aanvaard ongemak, dat op den duur de mensen steeds ongemakkelijker gaat maken.

x En hoe lang gaat die duren?

- Wel, vanuit het standpunt van een automobilist altijd te lang en vanuit het standpunt van een voetganger nooit lang genoeg.

Zo, dat was het dan. Nu nog het schone woord. Drie woorden.

x Onzelveheersbeestje, olie, bloemen.

- Nou, ik zou zeggen: Een onzelveheersbeestje zat zomaar op de bloemen,
dat-ie aardig in de olie was. Hij had maar op de blaadjes moeten blijven.
Maar je kunt er dit van maken:

Een vlinder, rood met stip
Brengt het geluk, naar men gelooft.
Maar is de illusie eens geroofd
Men zoekt niet meer 't geluk te vinden
Door 'n talisman of door een dier
Dan plukt men toch de bloem van 't leven
En zoekt plezier
In 't uiten van zijn eigen pijn
Om ook de pijn
Die ooit bestaan heeft, te vergeten.
Totdat de mens uiteindelijk beseft
Slechts hij, die boven het materiele zich verheffen kan
Zo loopt en wekt
Is het die niet meer in de olie is
En die geen olie trekt
Maar die in vrijheid
Eigen lot dingen te bepalen
Zelfs als dat geschieden moet
Per pede of op de pedalen.

Ik zou zeggen, daar kun je het wel weer even mee doen. Ja, jullie
zaten zo lekker met die olie te gooien. Moet je goed luisteren:

Olie bestaat ook vaak uit woorden
Misprijzend uitgesproken
Totdat zij spatten over het zeil
En ook hun eigen ik opeens
In zwarte vlekken is uitgedroogd.
Dus: roddel niet
't Heeft weinig zin
Bekritiseer een ander niet
Kijk eerst je eigen fouten in
En heb je eigen pijn aanvaard
Inclusief de deugd én fout
Dan heb je vrede met jezelf
Dan kun je in de wereld veel bereiken
En zeer waarschijnlijk wordt je oud.

Goeden avond.